

JURNAL

PENTRĂ PERSOANILE ȘTIINȚELOR ȘI NATURALE ȘI ESACTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedagogic
de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 43.

(Anul al III-lea)

București

22 Noiembrie, 1858.

Componerea: Despre Știința astronomică — Fizică. — Conținutul științific și literar.

Știința astronomică.

VI. Despre geografica fizică.

Dacă ce ne am plăcut în soare, în lună, în planete și chiar în corioasele comete, acum să ne întoarcem iarăși la pământul nostru. În toate acestea prezintă fructe în firmament, din toate organele simțurilor noastre numai simțurile ochilor a pot să fi îndestulate de vederea sphenelor admirabile dar foarte departe de noi. Dar acum vom privi la un alt tablou aflându-se mai aproape de noi, vom privi la un alt tablou desfructelor pentru toate simțurile noastre, la un alt tablou care înconjoară tot teatrul vieții noastre printre un număr de infinite și admirabile, varietăți. — Acest tablou compune *geografia fizică*.

Planeta noastră (pământul) are două învelișuri; una generală, neîntreruptă o învelișul pretinderea; aceasta este *aerul* sau *atmosfera*, și alta este particulară, întreruptă în mai multe locuri, aceasta este *apa*. Pământul nu aerul face o întregime fizică; pământul, apa și aerul prezintă adevăratele trei materii elementare (dar nu elemente ca corpuri simple care nu sunt esențiale, ci elemente ca *invențuri* ale tuturor științelor pământului); ele sunt *principiile* tuturor combinațiilor corporale.

Kontinentul (uscat) este în privința primei în relație cu fluidul (apa) ca 1 către

marea Neagră în Europa și *marea Kasnikă* în Asia, fiindcă къ ла чеа din ȳpmъ нъ s'a desko-periŭ nînz akъmъ niĉi o komъnikaciune vizibilă къ alte mърi, pe kîndă чеа d'intiŭ (marea Neagră) are akъmъ o mikъ komъnikaciune prin bosforul din Konstantinopolă, vърsîndъ-se în *marea de Marmara* че комъникъ къ marea Mediterană, prin ȳrmare și къ океанлă челă mare; dară аеасть комъникацине prin bosforă n'a e-sistată totă d'азна, прекъmъ ne повестеште istoria antikă. — Sintemă dară simiŭ a ne inkini къ marea Neagră, și mai къ seamă marea Kasnikă, аđ канале sьetă pьmîntă prin kare комъникъ къ океанлă, fiindă къ în алă-felă нъ ne pstemă esplikă kъmъ нъшi реварсъ аеасть mikъ mare Kasnikă апеле sale ne ȳskată? În vreme къ ea neîncetată priimеште o kîțȳime mare de апъ prin vърsarea ріxlăi *Volga* (ȳxia din ріxpile челе mai marі dъne pьmîntă) шл.

Solomonă a zisă: “ȳnlă din miracolele natreŭ este, къ ріxpile neîncetată se varсъ în mare și marea niĉi o dată нъ se ȳmple.” Аеаста este într'adevърă ȳnă mare miracolă, inkъ poate și mai mare de kîță 'și ла inkiniŭ înșamі Solomonă. Fiindă къ într'ală lokă amă арȳtată къ admirabilă ekonomie a natreŭ a inkimîŭ ka ĉirkъlaciunea апелорă ne pьmîntă sь se ȳrmezе într'ȳnă екzіліvră непрекърmată; адикъ kîță ana kadе din aeră ne pьmîntă (prin ploae, nînsoare, роаъ шчл.) formîndă isvoare din kare se formeazь ріxpi че neîncetată кърă în океанă; къ атіŭ ana se sьe din pьmîntă iarșimі în aeră prin еванорациunea (авърі) а апелорă океанлă, kare neîncetată tpimîŭ авърі de апъ (інсъ nevъzste) în aeră. Printр'аеаста, din нoă se formeazь нзоріi snpe а întoарче ana iarșimі ла noi. — Prin аеасть admirabilă ĉirkъlaciune se face къ, de шi ріxpile varсъ neîncetată е-norme kîțȳimі de апъ în океанă, океанлă, dъne kъmă zіche Solomonă, totă нъ se ȳmple peste mъsърă.

Iatz o idee desnre kîțȳimea апелорă че se varсъ непрекърmată din ріxpi în mърi. Аеасть kîțȳime s'a stîmată ne fie-kare апă ла 75 mіле ĉeografіche кьbe! адикъ, къ аеасть kîțȳime este екзалă къ o masă flăidă че арă nștea ȳmplea ȳnă spaĉiŭ d'o întîndere de 75 mіле ĉeografіche, în лъȳime, лȳime шi întȳdime!

Adîncimea mъріloră нъ este potrivіŭ ла toate lokъrіle. În океанлă челă mare sađ pa-ĉifіkă, нъ s'a rъsіŭ fîndă ла adîncime de 12 mîl de niĉioare! Alte океане шi mърi нъ sîntă ama de adînci; інсъ авемă dovezi fisіche къ adîncimea чеа mai mare а океанлă totă este mai mikъ de kîță întȳdimea mъȳiloră челорă mai 'nalđi dъne pьmîntă, kare аđ o întîndere ал-tîțdinală de 1 1/8 mіле ĉeografіche*.)

Апеле mъріi sîntă amestekate k'o kîțȳime mare de sare. Într'adevърă, дака лȳmă în въ-gare de seamă imensa kîțȳime de sare kare se rъseше tonіŭ în апеле mъріloră, trebbe sь zіchemă къ din toate mіneralele, sarea este mai mълă rъsnîndіŭ în pьmîntă. Dară sarea este adevърată prinĉipă алă konservaĉiunei fiinȳeloră vii. Sь ne inkiniŭ къ аеасть mare kîțȳime de апъ statonіkă în mърi kare sîntă ȳm-plate totă d'азна къ mіlioane de fiinȳe organіche, vii шi moarte, sь нъ fie sьrată; nepeșіŭ къ trebbia sь імъȳȳ лъmea шi sь skімbe pьmîntă, аеасть frъmoasă lokъiȳȳ omeneasă, într'ȳnă lokă infektosă, ȳmplate de esalaciuni pestilenĉiale (miposъrі molinsitoare) kare nepe-șіŭ арă fi fьkьŭ sь moарь нъmai de kîță toate fiinȳele vii аflate d'азна континентлă, пре-къmă шi kіарă în sînlă mъріloră. De аеаеа, provedіnȳa divіnă а sьrată апеле mъріloră ка ȳnă antidotă în kontra аеаstei deskomposіciuni strіkьtoare; къ toate аеаstea, нъ sîntă toate mъріle sьrate de o potrivă. Океанлă челă mare este mai sьrată de kîță челе-ла-алте океане; mъріle челе miĉi sîntă mai пȳȳină sьrate, афарă din marea Mediterană kare este foarte sьrată.

Prin sьrьȳra аеаста а mъріloră, s'a fь-кьŭ къ ana de mare sь fie mai grea de kîță

* Чей mai inalđi mъȳi ne pьmîntă sîntă 10 ȳpmъtopi

1. Давалацірă (ла Himalaia, în Asia centrалă) — 4390 stînj.
2. Iavaip idem — 4027 —
3. Sopata (ла Andes, în America) — 3949 —
4. Lîmani idem 3733 —
5. Аконкагъа (în Xіli, America) 3628 —
6. Чимборасо (în Ksito, Америка) 3550 —
7. Гьелетіері (în Bolivia, America) 3440 —
8. Елѳъrs (Kavkas, Asia) 2783 —
9. Попокатепел (în Mexiko, America) 2771 —
10. Montblank (în Piemont, Европа) 2468 —

De ȳnde vedemă къ челă mai mare mъnte în Европа n'are niĉi 1/3 parte de întȳdimea mъntelăi Давалацірă în Asia!

toate științifice cere mai pozitive. — Штимă а-
кзмă къ атракциѳнеа лѳнеі кътре пѳминтѳ este
кѳсса флѳксѳлѳи ши рефлѳксѳлѳи апелорѳ океанѳлѳи,
de асееа де доѳ ори пе зи ѳн тимпѳлѳ kindѳ лѳ-
на трече meridianѳлѳ (ѳн mezѳлѳ-zілеі ши ѳн me-
zѳлѳ-нопѳіі) се зрѳт ши апеле океанѳлѳи. — А-
сееастѳ атракциѳнеа продѳзѳт прин лѳнѳ инфлѳиндѳ

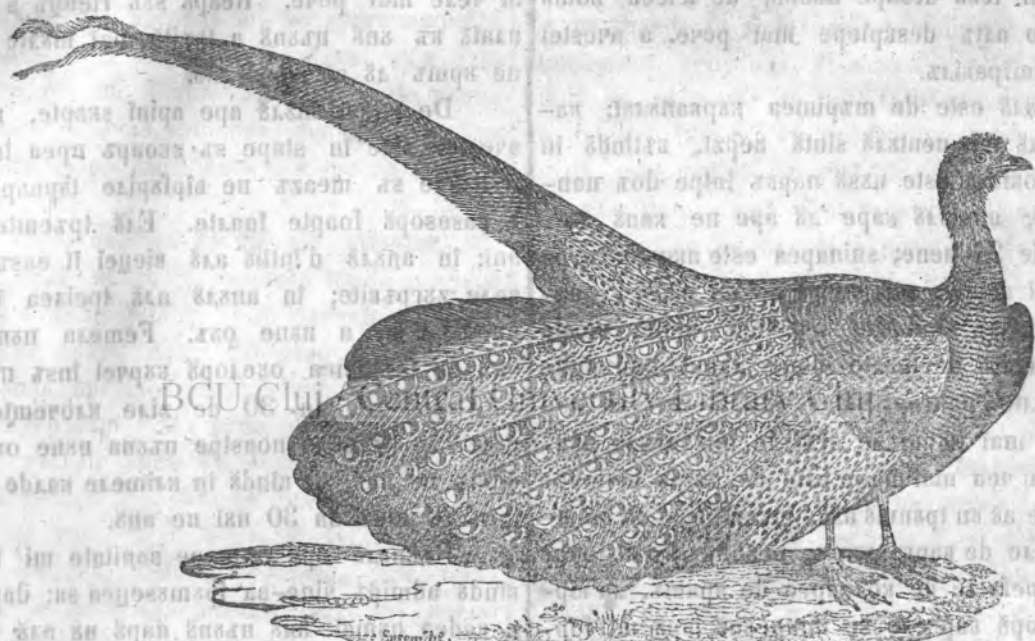
асѳпра апелорѳ, este маї пѳтерникѳ kindѳ лѳна,
пѳминтѳлѳ ши соапеле се афлѳ toate ѳнтр'о линіе,
адикѳ kindѳ авемѳ лѳнѳ пѳоѳ саѳ лѳнѳ плінѳ;
ѳн асесте доѳ періоаде ажѳнѳте марееа (флѳк-
сѳлѳ ши рефлѳксѳлѳ) ла градѳлѳ челѳ маї mare.

(Ва зрѳа)

Пѳѳнѳлѳ.

ѳнѳ натѳралистѳ франсѳсѳ се еспрїмѳ ѳн зр-
мѳтоапеле кѳвїнте :

«Am vѳrѳѳ сѳ дескрїѳ пѳѳнѳлѳ; m'am дѳсѳл ла
грѳдїна кѳ plante (jardin des plantes) ѳн Парїсѳ

Пѳѳнѳлѳ (Pavo Cristutus, L.)

ѳн секѳїѳнеа анімалелор, ѳнде сѳ афлѳ ши пѳѳнї
ѳнкїши ѳнтр'ѳнѳ локѳ снагїосѳ. Асеештї пѳѳнї сїнѳѳ
foapte familieрї. Kindѳ вѳдѳ къ чїне-ва с'апро-
пїе де ѳмпрежѳїпееа ѳнде сїнѳѳ копрїншї, ѳндатѳ
din sine мепрѳ кътре визїтаторѳ; naintѳзѳ пѳркѳ
черїндѳ чева антреѳ пентрѳ vedepea лорѳ. Дарѳ
асесѳ антреѳ каре лѳ прїїмескѳ пѳѳнїї ес-
те foapte modestѳ; о вѳкѳѳїкѳ де пїїне ш. ч. л.
Маскѳлѳлѳ пѳслїрѳ атѳнчї коада са фѳкїндѳ-о ка
о роатѳ, дарѳ кѳрїндѳ се остенеште ши атѳнчї
коада са чеа лѳнѳтѳ кате ѳнетѳ ѳн жоѳлѳ, асееастѳ
коадѳ каре пѳркѳ este аконерїтѳ къ трѳсарїле
орїентѳлѳї. Дарѳ кѳ о мїкѳ клакаре кѳ лїмба,
ера д'ажѳнѳсѳ ка сѳ'лѳ ѳнкѳраѳеазе din ноѳ ши
атѳнчї презїнтѳ din пѳоѳ спектаколѳлѳлѳ фрѳмосѳ

къ коада пїдикѳтѳ. Соапеле вѳрѳѳ пе пѳминѳ
о лѳмінѳ арѳѳтоаре ши еѳлѳїсїанѳѳ; окасїѳнеа
асееаста мї с'а пѳрѳї фаворѳлѳлѳ; ам лѳат кондеїѳ
мї m'amѳ дїспѳсѳ а епѳмера дїн пѳнѳтѳ ѳн пѳнѳ
toate фрѳмѳсеееле, але кѳрора ѳнтрѳїмї m'a
кїнтѳтѳ. Амѳ вѳрѳѳїї ѳнѳїї сѳ вѳрѳескѳ де венеле
sале сѳперѳе, дарѳ kindѳ ерамѳ сѳ прїнѳѳ ѳнѳ
dїнтр'їнсееле, атѳнчї о мїкѳ мїшкаре а пѳзѳрѳї
skїmsїндѳ позїїїїнеа са, а презентѳтѳ о алѳ
їмаїїнѳ адмїрѳлѳлѳ; амѳ рѳмасѳ ѳндеїсѳ; кзмѳ
о сѳ прїнѳѳ асесте талѳзѳрї де лѳрїлѳ, асесте
лѳчїрї пѳркѳ д'асрѳ фндѳтѳ ши пѳркѳ де рѳвїнѳ,
zмарѳрдѳ мї д'арте ѳетре прѳчїоасе devenїте
лїзїде? Асесте неїнфїнїте пѳанѳе каре пѳркѳ
фѳрѳ ши сѳ skїmsѳ ѳн орї-че мїнѳтѳ? Окїї мѳї

era sss dominagisnea znei impresisnei kovirui-
toare d'atita magnificenđe mi d'alita vorzgie ale
Natspei; okii mei, zikš, aš simyitš o simzagisne
džiče, sžavť kape nž ostenevte. O admiragisne
profendž a pťpřansš toatž fiingja mea; amž sim-
yitš kž kondeikš imi skapž din minž, dakž in
lokžlš ži ašž avea in minž o pensvž de
niktopž, mi asta miearž kždea din minž mi amž
penžyđatš a deskpie prin vorž pचे zñš spek-
takolš inkintžtopž kape m'a infepřintatš mi nž
mia žsžatš sinčele pचे tpevžinčiosš nentřs o
deskpiepe pचे, ŗtiingifitž »

Dapž fiindž kž este de tpevžingž ka sž
skřimš aiči čeva despre pžnž, de ačeev vomž
čita aiči o alž deskpiepe mai pचे, a ačestei
nasžpe admirabilž.

Pžnžlš este de mžřimev kžřkanžlš; ka-
pžlš, řitžlš mi nentžlš sintš veržl, vřlindž in
alžastřs; okižlš este nžš parķ inťpe dož pan-
giiče albe; modžlš kape žž are ne kanž este
komžsš de 24 nene; sninapev este akonepitž de
nene veržl ařpito, zñš čepķ ka de katifev ne-
arř terminēvž vřřřřile ačestopž nene; koda
este akonepitž de mžate nene žnųi imžřpiti
in mai mžate paņřři aņževate ašž-feiž ka ne-
nele čele mai žnųi se aľž in mizlokkžlš paņ-
řžlš; pana čen mai mare este de natř ničioape
žnųž; toate aš žn třnkiž alž, inkončispat la amindž
latřpele de barž žnųž, neņnite, d'o kolovape
verde kž pefľte de kolovapev de aramž, la vřř-
řžlš peniřopž baržele se imžpevž žpř mi for-
mezž zñš čepķ ne kape este zřřřžitš ka zñš
felž de okiž d'o kolovape nearř-bioletž; zñš
čepķ alžastř vřlindž in vřnžlš lš inkončioarž
mi kiarž eľ este inkonči patž de dož alž čep-
křř de kolovapev d'ařř; vřřta mi latřpřle kor-
pžlš sintš verde-nearř čeva ařpito; ariniľe
entž komžse de 24 nene de kape 11 sintš po-
uň mi čele-ľate neřpe; čiokkžlš este alž-
šopž; ničio ařele mi žnřile sintš čenšmi; nar-
tea vřřvľeaskž are mi zñš nintene la fie-kape
ničiorž.

Femeľa este mai miķ de kiľ maskžlš; ea
nž are neste koadž sss nžmitere admirabilē nene
zřřřvite kž zñš okiž střľžyitš mi in čenere
korpžlš sžž este mai žniformž mi mai mono-
tomž de kiľ la maskžlš.

Patřieva pžnžlš este India orientāl; in-

tokmai ka ačeev a kžřkanžlš kape iapž este In-
diev okčidentalž; apoi pžnžlš mi kžřkanžlš aš
mi o mare simpatie inťpe d'nuš. De la India,
pžnři aš venitž la Asia-miķ, d'akolo la in-
sžla Samos žnde aš fostž konsakřaji divinitžđei
Junon, d'akolo aš fostž inťř'adšmi in Eľada,
d'akolo aš venitž la Roma in timpžlš kindž Ro-
manii aš pefepatž žksš mi sklavieva, simpliči-
tžđei repžľikane de mai nainte. De la Roma
pžnžlš a venitž in đřřile čentřale mi okčiden-
tale ale Exponē mi de aiči a fostž inťpřdšmi
la Amerika.

Pžnžlš třešvte in toate klimēle, mžkarž
in čele mai pचे. Keapž sss rieađž s'a intim-
přatž kž zñš pžnž a třeitž mai mžate žile mi
ne žřimž žž aš skosž viž.

De mi pžnžlš are arini skřpte, kž toate
ačestev este in stare sž zčovarž pचे inatž mi
ii plavo sž ŗeazž ne vřřřřile třřřřiorž mi
a kasesopž soapte inate. Eľž třešvte 25 de
anž; in anžlš d'intľiž aš viedei ii east nenele
čele zřřřvite; in anžlš aš třeľeva inčene a
prodžv mi a pžne ožž. Femēľa pžne 3—4
ožž de mžřimev okčlorž křčei insž pžtate de
nete oakeme. In 30 de žile kločevte ačeste
ožž. In klimēle nonstře pžnřa pžne ožž nēmaľ
odatž ne anž, ne kindž in klimēle kalde o pžnř
fatž 20 nľž la 30 nľž ne anž.

Pžnžlš are o mare vanitate mi ii plavo
kindž admirž čine-va řřmžsevev sa; dapž e vine
a vedea nēmaľ zñš pžnž dapž nž aš mi aži.
kčiči gľaržlš ži este soapte tapo mi nenľřatž
parķ diabolikš, mai kž seamž kindž este sž
plož, ačesta fače kž mžľi penžyđž ka sž
alž in křpte ačeste animale řřmoase. Este
zñš pचेverž latinž kape žiče:

Angelus est penis, pedo latro, voce gehennus
(Inčepř este prin nenere sale, dap ne ničioape
řpřte mi are zñš gľasž infernalž). Antiči aš
anžlš ideev kž pžnžlš střřž de nekazž kindž
sž žltž la ničioapele sale mi ľe vede ama de
řpřte. Sřřmanžlš pžnž! Nž este inkž civilizatiž
ka sž ŗtie kžmi imi fače čine-va prin ačto-
přlš čizmaržlš, din ničioapele řpřte, ničioape
řřmoase mi elegantē!

Karnea pžnžlš era soapte stimatž la po-
pžli antiči mai kž seamž la romanž kape tľia
mi pžřvždea mžlš d'ačeste řřmoase pžřři

nşmaî pentră a îndestăla gşstăţă limbei lorş. | frşmoaş: nş se mşlşmeskş a o admira prin
Đnş astorş şniřităţă obserşv: Pomanii aş pri- | vedeşea, şi vorş a îndestăla kş đinsa şi gşs-
viţş pşşnii kşmş pşiveskş şnii din noi o femee | tşlş lorş!

Pisika.

(Đrşmare.)

Pisika are şnş şmşletş aţiţ de şşorş în
kiiş nş sş aşde mai niş de kşmş; şintş animale
foarte kşrate; de aşeea nş nşmaî ka sş şnele
toi-d'aşna korşş kş şşşma lor, ba înkş kind vor
sş easş afarş, se askşndş şi ne şpmş akoperş
eskrementele lorş kş çenşşş saş kş vr'o altş
pşłere. Şintş şi foarte elektrişe, de aşeea
kindş freakş çine-va şşnăşea nişiei kş mîna
de la koadş kştre kapş, este în stare sş skoaşş
skîntei elektrişe.

Este şşrş pşlingş ka sş die çine-va şnş
nişikş liniştitş akaşş în timpşlş kindş nişiele
femee şintş inferşitate. Eaş pleakş prin fş-
rişş şi vine akaşş đşne 15 zile saş o lşşş,
avîndş atşnşi şrekile pşnte, faşa şi korşşlş
arşşindş şrişerşşşri şari kare le a kşşitşalş în
kîmpş de bşşşie şnde s'a lşştat nş pentră li-
bertate, şi pentră libertăaşş şi amorş. Nş-
maî kindş 'la şşgşvitş çine-va, atşnşi devine li-
niştitş şi kasnikş, prinde şoareşii, are totş-
d'aşna o şeele frşmoaşş şi nesşriatş şi nşmaî
mîşşeste mobîlele kasei kş şşina sa (şđşlş.)

Nişiele în primşşşile lorş şerikşloase ne
akoperişşşile kaseşorş ş. ç. l. kadş adese-ori
şošş; înşş aş instinkşlş kş kadş totş-d'aşna
ne nişioare şi nş'şii fakş nişikş; dapş aşeasta
se şşmeaşş nşmaî kindş kade de sine şošş şi
nş kind le arşşkş şn altş, kşşi atşnşi kşşindş,
se pşşesş şi morş.

Pisika, mai kş seamş şaşea bşşşteaskş
sş ataşeaşş de mşle ori la lokş şnde aş fostş
kreskşşii, aşemenea le plache a aveaş şelăşşne
de şrietemşşş kş nişiele veşine; apoî atşnşi ea
sş şaşe familiarş şi kş oamenii kare lokşesş
în aşeste kase veşinate; kindş le şşansoarşş
çine-va đin lokşlş şaşşeri lorş, de mşle ori
fşşş şi şevîşş la lokşlş çelş d'întşiş; ama dapş
e învederăţ kş pisika are amorşlş şaşşii şi a
libertşşii; dapş ne lîngş aşeste kşalîţşii, niş-

şeele nş şintş şekşnoskşloare şi fidelş ka kî-
şeele, şintş neaskşlşloare, viklene; lakşme şi
şeele. Ama dapş nştemş sş şiçemş kş pisika
nş este şnş animalş domestekîş ka çele-łalte.
Eaş nş şeade în kasele noaşşre đin kăşza vr'şnş
ataşement şersonal, şi nşmaî đrentş egoişmş,
fiîndş kş le plache la noi. Dapş ne d'altş şaşe
nş nştemş şşgşđş kş noi ne okşşşmş kş pisika
mşlş, mai pşşinş de kiiş kş toate çele-łalte
animale domestike. Noi înşrişimş şerşlatş de
şoi, kaş, kîşne şi şaşşşile noaşşre; dapş niş-
lşlş nş'şii vine în řindş sş deaş şerşlatş de mî-
kare nişielorş şale. Nş e dapş de şirare kş
pisika 'şii ieaş şinşşş aşeea çe nş'şii đşmş prin
bşşna şee, şi Şonini obserşv kş pisika este ka-
şavîlş d'o şare edşkăđişne morăł. Şmşlîndş
çine-va kş vîndşee kş pisika şi înşrişindş vine
de đinsa, o s'o fakş vîndş şi ataşavîlş şi va
şaşe ka pisika se şite instinkşlş ei şerşiiş şi
şinşşerşş şi sş devie o fiîndş înşradevşşş çî-
vîlîzatş şriimîndş şaşşşile kare şintş đşne
gşstăţă noşşre şi kompořîndş-se înşşş modş
kare le komandşmş. Este kearş şitîşş kş în
şnele lokşşii (s. e. Papisş) eşistş şnş şaşşre de
nişii, adekş akşşii şintş nişie; ele fakş ne
şşene şelşşimş de komedii. În aşeste şaşşre
de nişie, akşşii şşşş şi miaşş şi pşłikşlş
şaşe, ne kindş în alte şaşşre pşłikşlş şşşş şi
miaşş kindş akşşii takş şi nş şitîş sş kînte
saş sş vorşeaskş.

Şnii oameşii aş o şare antînatîe în kontra
nişielorş şi şretîndş kş şşłareaş nişielorş e
şerikşloaşş; şnii aş şşşşdekata kş kearş şitş-
łşra lorş e şerikşloaşş, kş kreerşle şi kareaş
de nişikş este o otravş ş. ç. l. Aşeste şintş
nişte şşşşdekşşii; đin çea đşne şpmş şşşş-
dekăţ s'aş emanşinatş mai kş seamş şnii đin
şreitorşii (şiptamii) đin Papisş kare đăş konvî-
vîlor lor, kareaş de nişikş đrent kare de mie-ł

Pisika era stimatz mizat̄ ja Egipteniū antiq̄; ei infingāš pedeansa de moapte asēpra ačelāi kape a omopitš o nisikz. Ili keapš moaptea nat̄sra. a znei nisici era p̄vibit̄ ka znš dolāš mi o žale in kasa žnde ačeasta s'a int̄mnat̄š. Herodot pakonte mi zice: «Kindš ja Egipteniū antiq̄i o nisikz a m̄xpitš, toji ačei din kasa žnde ačeasta s'a int̄mnat̄š, 'mi p̄deāš sup̄inčenele d̄pentš semnš de tpistege.» Dapš kop̄nāš: nisici moapte s'a vārsamat̄š. O divinitate a žopš era penp̄zentat̄ ka znš omš k̄ kansāš znei nisici. In Elada vekt̄ nš s'a r̄sitš nisici domestevite; k̄čī astopii Eleni nš vorbeskš nimikš desupe nisikz.

Nš esistz atila m̄ate vapiet̄yū de nisici ka de k̄ini mi keapš diferinge. ce esistz in p̄'ačeste difepite snege, nš sintš keapš p̄rel marī.

Nisika sylvatica (felis sylvatica vezi firšpa ja No: p̄cedentš) e mai mare de k̄itš cea domestevit̄z; žnq̄imeca ei de ja v̄p̄f̄r̄š v̄ot̄r̄š n̄n̄z ja p̄d̄čina koadei este de 20 n̄n̄z ja 22 d̄o. žr̄pi (poliće); koadā are žm̄tate m̄p̄imeī a kop̄nāš; in žnq̄imeca ei este 15 poliči. Dapš pelea sa v̄ariāz̄ n̄q̄im̄i mi mai totš-d'asna este d'o koloape oakent̄ asem̄n̄ndš k̄ pelea euzp̄r̄š, ne sn̄nape are ka o nau. žikz neap̄r̄; ale v̄ep̄ele mič nerpe le are ne obrāzš mi ne am̄ndoz žat̄p̄io ale kop̄nāš; v̄ezele ii sintš nerpe mi žpek̄ite mai tap̄i de k̄itš ja nisika domestevit̄z. Ačeastz nisikz se r̄sente in toate klimele mi lok̄p̄ile, esistz in Afrik̄ n̄n̄z ja k̄ank de B̄na-Suēpanj̄ mi aš r̄sit'o in Amerik̄ kind a deskonepit'o Colombu. In Espona esistz nš mai in p̄d̄žp̄i; ea s̄ žm̄pekeanz̄ k̄ nisika din kasz; de m̄ate op̄i nisic̄ele din kasz p̄lekš mi mep̄š in p̄d̄žp̄i sup̄ a k̄eta amopš ja sp̄ađi žop nečiv̄lizāđi. P̄š de nisici kape p̄podsce ačeastz mešamāđ, seam̄n̄z m̄at̄ k̄ nisici žlavat̄i.

D̄ne žni voiađiop̄i, s̄ r̄seskš in s̄d̄žr̄š Afričei (Cap) mi in Chorazan (in Kine) niunte nisici de koloapea albast̄r̄ av̄ndš o v̄lan̄z de-

likatz k̄ znš p̄p̄š finš, desš mi žn̄r̄š. In Si-pia esto iapš vestit̄z nisika de Angora nentp̄ v̄ana sa p̄rečoas̄. Dapš in Spania nisic̄ele sintš pomii, ale mi nerpe; av̄ndš znš p̄p̄š soapte finš mi str̄žv̄itop̄š. Dapš in Kina esistz znš felš de nisici domestevite kape aš znš p̄p̄š soapte žn̄r̄š mi žpek̄i al̄pnate in žosš. Ačeste animale sintš soapte stimato de k̄t̄pe damele Kineze kape le al̄pn̄z ne ritš fel̄p̄imi de sk̄ele d̄pentš p̄pods̄z mi le poap̄t̄ in v̄rađž k̄m̄š fakš damele ja noī k̄ k̄ini mičī.

Nisika nš sk̄im̄z nat̄sra sa in difepite klime, ka k̄ini kape, kindš s'a transportat̄ in žnele žk̄p̄i s'a sk̄im̄at̄ in p̄x̄ alita nep̄z̄ndš r̄asr̄š žl̄i mi koadā sa in k̄itš n̄r̄š mai pek̄noskš.

Blana nisic̄elop̄š este znš artikolāš soapte im̄oportantš in komerčii. Čea mai mare parte de pele de nisici vinš de ja Nopd̄žr̄š P̄sici mi din Nopd̄žr̄š Americi.

Nisika este esuz̄t̄ ja žnole v̄oale nep̄ik̄-loase mai k̄ seam̄t̄ ja konst̄naḡisne (in k̄el̄sp̄r̄) mi ja konst̄naḡisne (sn̄asmosš.) Pemodiv̄r̄š nentp̄x̄ nat̄ima a doa esto čena s̄ntš de mirdale amestekat̄ ka m̄ip̄n̄š de žm̄x̄p̄i, dapš d̄pentš k̄p̄r̄p̄en̄io ii s̄ d̄ k̄ folosš k̄ito-va r̄p̄sn̄ge de up̄afš de ip̄ec̄uanha.

Din tim̄už in tim̄už s'apat̄ o im̄idemie in pasa nisic̄elop̄š in kape mopš m̄ate nisici. Dož r̄p̄z̄nte de alionš žate odat̄ in dož žile, sintš znš pemodiv̄r̄š k̄n̄š ja asemeneca epidemie. Afap̄ d'aveasta sintš nisic̄ele tinepe soapte v̄olnave kindš le esš dingi; ele v̄ap̄s̄ at̄n̄čī m̄alš; p̄-žd̄ica esto o p̄lat̄z fotositoape nisic̄elop̄š ka mi k̄inielop̄š dapš sn̄ipt̄r̄š mi alionr̄š sintš otr̄-žp̄i moptale nentp̄x̄ dinsele. In ačeastz ip̄iv̄ingz nisic̄ele se asem̄n̄z̄ k̄ p̄rieteniū žop Kinezi kape m̄n̄n̄kš m̄at̄ alionš, ničī k̄ r̄onitop̄i ai p̄rietenielop̄š žopš, aderk̄ k̄ Anglezii, nentp̄x̄ kape, up̄ek̄m̄š s̄ žlic, sn̄ipt̄r̄š nš este v̄p'o otrav̄ moptar̄.

Komunikacijni šcientifice mičī.

Es̄p̄niū amatoape de žis̄aep̄ikate.

Žnš voiađiop̄š m̄iinḡiškš modernš anšme Moel Lansen, pakont̄ k̄ in dist̄p̄ikt̄r̄š diamant̄iop̄š in Brazilia, oam̄eniū k̄st̄indš d̄ne diamant̄i mi ale netpe p̄rečoase, žp̄mez̄ lok̄sin-đele žp̄ričelop̄š d'akolo žnde r̄seskš de m̄ate op̄i diamant̄i, p̄v̄inai, žm̄arđe mi ale netpe p̄rečoase. Dapš nš n̄šmai žp̄-

niuite, čī mi ale animale sintš amatoape de diamant̄i mi de žt̄-netpe p̄rečoase saž de žk̄p̄r̄i str̄žv̄itop̄e kape le žp̄r̄ mi ai sk̄nde s. e. Kogofana. Eat̄ k̄ nš n̄šmai in p̄re noī oam̄eniū čē mi in p̄er̄n̄š animāš dom̄n̄z p̄nitate mi žk̄š mi k̄ mi ačeast̄a este k̄s̄za k̄ žni se d̄ent̄p̄ez̄i de k̄leca d̄pent̄yū.

Tin̄p̄itš in Tinoprafica Koležis̄r̄i St. Sava.